

Arşivlere Meydan Okumak: Kaynaklarda Kadınları Bulmak

Contesting Archives: Finding Women in the Sources¹

Göksenin Abdal

Akademisyen, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık

“(...) resmi ve özel arşiv belgelerinden ve sözlü tarih çalışmalarından elde edilen verilere ilişkin araştırmalara yer verilen bu kitap, tarih boyunca toplumsal yaşamda yer edinen kadın karışı söylemlerin ayrımcı niteliklerinin açığa çıkarılmasında tarihsel belgelerin yerini göstermekle kalmıyor, kadın arşivciliğinin kadınların ‘makus talihini’ değiştirmede taşıdığı önemi de vurguluyor.”

Farklı coğrafyalarda kadın tarihinde yer eden kadınlara ses verme amacı taşıyan bu kitap kadın ve toplumsal cinsiyet tarihini anlamada kadın arşivlerinin rolünü somutlaştırıyor. On iki alt bölümden oluşan kitapta yalnızca İspanya, Meksika, Tunus, Amerika, Polonya, Hindistan, İran ve Mozambik gibi ülkelerde farklı dönemlerde varoluş mücadelesi veren kadınlar okura tanıtılmakla kalmıyor, siyasetten ekonomiye, basın yayından hukuka erkek egemen sistemin baskın olduğu bir dünyada kadınlık deneyimlerinin kültürel ve coğrafi farkların ötesinde taşıdığı benzerliklere de dikkat çekiliyor. Antoinette Burton’ın yazdığı önsöz ve Nupur Chaudhuri, Sherry J. Katz ve Mary Elizabeth Perry tarafından yazılan giriş bölümlerinde bu olgu okura birçok kez hatırlatılıyor.

Kitabın ilk bölümü “Locating Women in Official Documents [Resmi Belgelerde Kadınların Konumlanması]” başlığını taşıyor ve dört alt bölümden oluşuyor. Mary Elizabeth Perry’nin “Finding Fatima, A Slave Woman of Early Modern Spain [Fatima’yı Bulmak: Erken Modern İspan-

ya’da Bir Köle Kadın]” başlıklı ilk alt bölümü, Güney İspanya’da Hristiyanlığa geçen Kuzey Afrikalı köle kadın Fatima’nın hayatına ilişkin arşiv belgelerinin azlığından kaynaklanan zorluklar odağında yeni bir Fatima portresi oluşturmaya çalışıyor. Daniel S. Haworth’ın “Revealing an Orphan’s Tale from Nineteenth-Century Mexico [Ondokuzuncu Yüzyıl Meksika’sında Bir Öksüzün Hikayesini Ortaya Çıkarmak]” başlıklı ikinci alt bölümü, vasisi Antonio Leiva’nın rızasına karşı gelerek Cayetano Olmedo adlı bir erkekle evlenmek isteyen on dokuz yaşındaki Maria Petra Fernandez’in yaşadıklarından hareketle henüz uluslaşma aşamasında olan Meksika’da genç yetişkin bir kadın olmanın ne anlama geldiğini okura gösteriyor. Julia Clancy-Smith’in “Locating Women as Migrants in Nineteenth-Century Tunis [Ondokuzuncu Yüzyıl Tunus’unda Kadınların Göçmen Olarak Konumlanması]” başlıklı üçüncü alt bölümü, hırsızlık ve kaçakçılık suçlarından dolayı Tunus’taki İtalyan konsolosluğu tarafından hakkında ceza davası açılan Giovanna Tellini’nin kadınlık ve göçmenlik ekseninde deneyimlerini ele alıyor. Benzer şekilde, Kali Nicole Gross’un “Exploring Crime and Violence in Early-Twentieth-Century Black Women’s History [Erken Yirminci Yüzyıl Siyah Kadın Tarihinde Suç ve Şiddeti Keşfetmek]” başlıklı dördüncü alt bölümü de Philadelphia’da eşyle

1. Nupur Chaudhuri, Sherry J. Katz ve Mary Elizabeth Perry (ed.), *Contesting Archives: Finding Women in the Sources* (Illinois, ABD: Illinois Üniversitesi Yayınları, 2010.)

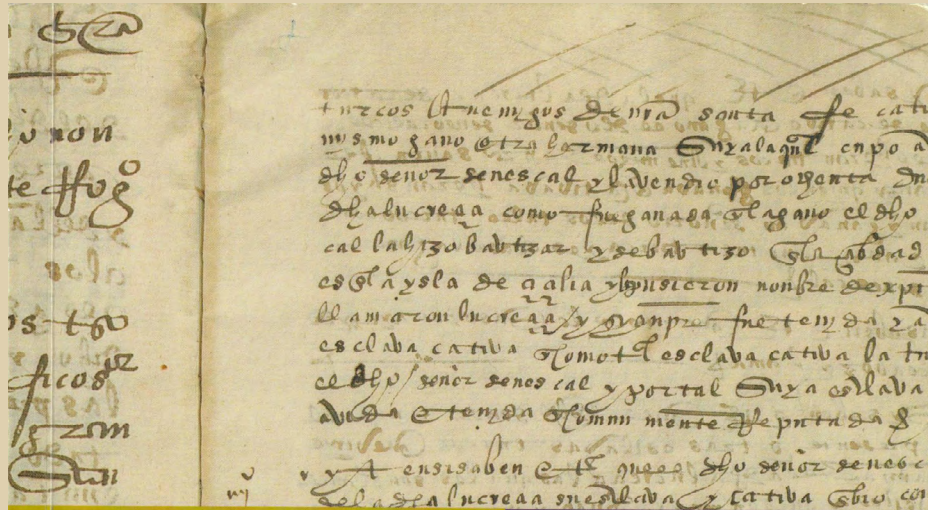
birlikte kiraladığı evde kaldığı sırada cinayetle suçlanan Henrietta Cook'un yaşadıklarını resmi belgelerle ortaya koyarak ırk ayrımcılığının gündelik hayatın sıradan bir parçası olduğu bir dönemde siyah bir kadın olmanın zorluklarına odaklanıyor. Bu alt bölümlerin konu alanları düşünüldüğünde, kitabın ilk bölümünün, kadın arşivciliğinin henüz var olmadığı veya emekleme aşamasında olduğu erken dönemlerde resmi belgelerde izlerine rastlanan ataerkil söylemlerin kadınların hayatları üzerindeki etkilerine ışık tutmaya çalışıldığı söylenebilir.

Kitabın ikinci bölümü "Integrating Varied Sources Found Inside and Outside Official Archives [Resmi Arşivler İçinde ve Dışında Bulunan Çeşitli Kaynakları Entegre Etmek]" başlığını taşıyor ve altı alt bölümden oluşuyor. Lisa Sousa'nın "Spinning and Weaving the Threads of Native Women's Lives in Colonial Mexico [Sömürge Meksika'sında Yerli Kadınların Yaşam İpliklerini Eğirmek ve Dokumak]" başlıklı beşinci alt bölümü, 1746'da arazilerinin yerel mahkeme tarafından Cizvit rahiplerine verildiğini öğrenen Nahua yerlilerinin isyanını ele alan arşiv belgelerinde yerli kadınların yaşayışlarına ilişkin betimlemelerdeki özcü ve ayrımcı ifadeler ile günümüz Meksika'sındaki yansımaları arasında bağlar kuruyor. Sherry J. Katz'in "Excavating Radical Women in Progressive-Era California [İlerici Parti Döneminde Kaliforniya'da Radikal Kadınları Keşfetmek]" başlıklı altıncı alt bölümünde, 1940'lı yılların sonlarında o döneme kadar sosyal eylemci olarak hayatını sürdüren yetmiş beş yaşındaki Frances Nacke Noel'in yaşamına ilişkin arşiv belgelerinin yardımıyla kadınlık deneyimi ile radikalizm, oy hakkı mücadelesi ve sosyalist feminizm arasındaki etkileşime dair tartışmalara yer veriliyor. Malgorzata Fidelis'in "Recovering Women's Voices in Communist Poland [Komünist Polonya'da Kadınların Seslerini Toplamak]" başlıklı yedinci alt bölümünde, bir önceki bölümle benzer şekilde 1945 sonrasında Polonya'da toplumsal cinsiyet politikalarıyla ilgili bir sözlü tarih araştırmasında kullanılan arşiv belgelerinde Katoliklik, ev içi emek, cinsellik ve ulus kimliği gibi izleklerin birbiriyle potansiyel ilişkileri tartışılıyor. Ula Y. Taylor'ın "Archival Thinking and the Wives of Marcus Garvey [Arşiv Düşüncesi ve Marcus Garvey'in Eşleri]" başlıklı sekizinci alt bölümü, Dünya Siyahların Geliştirme Derneği (UNIA) başkanı Marcus Garvey'nin eşi Amy Jacques Garvey'nin özel belgeleri ışığında ırk, toplumsal cinsiyet, sınıf ve bölge kavramları ekseninde siyah bir kadın olmanın zorluklarını anlamaya çalışıyor. Nupur Chaudhuri'nin "Finding an Archive in Krishnobhabini Das's *Englande Bangamohila* [Krishnobhabini Das'ın *Englande Bangamohila*'sında Bir Arşiv Bulmak]" başlıklı dokuzuncu alt bölümü, bu bölümün coğrafi odağını Güneydoğu Asya'ya doğru kaydırarak İngiltere'deki seyahat deneyimlerini anlatan ilk Hintli kadın yazar olan Krishnobhabini Das'ın *Englande Bangamohila* (İngiltere'de Bengalli Bir Kadın) eserindeki ulus kimliği ve feminizme dair düşünceleri ile

arşiv belgelerindeki gerçekler arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları değerlendiriyor. Mansoureh Ettehadieh (Nezam Mafi), Elham Malekzadeh, Maryam Ameli-Rezaei ve Janet Afary'nin "Uncovering Women and Gender in Qajar Archives of Iran [İran Kaçar Arşivlerinde Kadın ve Toplumsal Cinsiyetin Ortaya Çıkarılması]" başlıklı onuncu alt bölümü ise, arşiv belgelerinin yardımıyla Kaçar dönemi (1789-1925) kadınlarının mal varlığı, evlilik, miras, hayır işleri, romantik ilişkiler, cinsellik ve kürtaj gibi konulara bakış açılarını ele alıyor. Bu bölümdeki alt bölümlerde tartışmaya açılan meseleler incelendiğinde hem resmi hem de özel arşiv belgelerinde kadınların toplumsal hayatla nasıl ilişkilendiğine dair kapsamlı bir çerçeve çizildiği, bu çerçevede yürütülen tartışmaların coğrafi temsiliyetin çeşitlendirilmesiyle daha da zenginleştirildiği göze çarpıyor.

Kitabın üçüncü bölümü "Creating Women's History Archives [Kadın Tarihi Arşivlerini Yaratmak]" başlığını taşıyor ve iki alt bölümden oluşuyor. Joanne L. Goodwin'in "Revealing New Narratives of Women in Las Vegas [Las Vegas'ta Kadınların Yeni Anlatılarını Ortaya Çıkarmak]" başlıklı on birinci alt bölümü, Las Vegaslı Kadınların Sözlü Tarih Projesi'nin, 1960'larda Kadın Seçmenler Birliği'ne öncülük eden Jean Ford'un öncülüğünde kurulan Nevada Kadın Arşivleri'ne getirdiği açılımları (göçmenlik, ekonomik hareketlilik, iş ve aile hayatı, topluma katılım) tartışıyor. Kathleen Sheldon'ın "Creating an Archive of Working Women's Oral Histories in Beira, Mozambique [Beira, Mozambik'te İşçi Kadınların Sözlü Tarihleriyle Bir Arşiv Oluşturmak]" başlıklı on ikinci alt bölümü, 1975'te Fransa'ya karşı bağımsızlık mücadelesinde önemli bir rol oynayan Mozambik Kurtuluş Cephesi'nin kadınlara bakışını, yerel arşivler ve belgelerde yer verilen bilgi ve veriler ile farklı sektörlerde çalışan kadınlarla yürütülen sözlü tarih çalışması üzerinden ele alıyor. Bu bölümde odağa alınan konular incelendiğinde, günümüzde kadınlara bakışın anlaşılmasında kadın arşivlerinin ne denli önemli olduğunun okura gösterilmeye çalışıldığı fark ediliyor.

Sonuç olarak, resmi ve özel arşiv belgelerinden ve sözlü tarih çalışmalarından elde edilen verilere ilişkin araştırmalara yer verilen bu kitap tarih boyunca toplumsal yaşamda yer edinen kadın karşıtı söylemlerin ayrımcı niteliklerinin açığa çıkarılmasında tarihsel belgelerin yerini göstermekle kalmıyor, kadın arşivciliğinin kadınların 'makus talihini' değiştirmede taşıdığı önemi de vurguluyor. Bu bakımdan kitabın, gelecekte yapılacak arşivcilik araştırmalarına ilham olması ve yön vermesi hiç şaşırtıcı olmayacaktır.

CONTESTING ARCHIVES

FINDING WOMEN IN THE SOURCES

Edited by

Nupur Chaudhuri, Sherry J. Katz, and Mary Elizabeth Perry

FOREWORD BY ANTOINETTE BURTON

